

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Poverstraat (Asse, Vlaams-Brabant)

Projectcode: 2018J142
Oktober 2018

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Janiek De Gryse, Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2018

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksoopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie.....	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	11
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied.....	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering.....	13
1.3.6.2	Geplande werken.....	14
1.4	Assessmentrapport.....	17
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	18
1.4.1.1	Landschappelijke situering	18
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	24
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	25
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	26
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis.....	27
1.4.2.1	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	27
1.4.2.2	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	28
1.4.2.3	Overzicht van de gekende archeologische waarden	31
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	38
1.5	Synthese	41
2	Bibliografie.....	43

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).	13
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).	14
Figuur 5: Projectgebied gezien vanuit de Poverstraat (©Streetview).	14
Figuur 6: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).	16
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	18
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 10: Hoogteverloop, N-Z (bron: Geopunt).	20
Figuur 11: Hoogteverloop, N-Z (geplande werken).	21
Figuur 12: Hoogteverloop, W-O (geplande werken).	21
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	22
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, 2018 (Bron: Geopunt).	23
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	24
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	25
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).	26
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	28
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	29
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1848-1854 (Bron: Geopunt).	29
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van 1924 (bron: Cartesius).	30

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).....	30
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).	31
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	38
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).....	39
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	39
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	40
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	40

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....	7
---	---

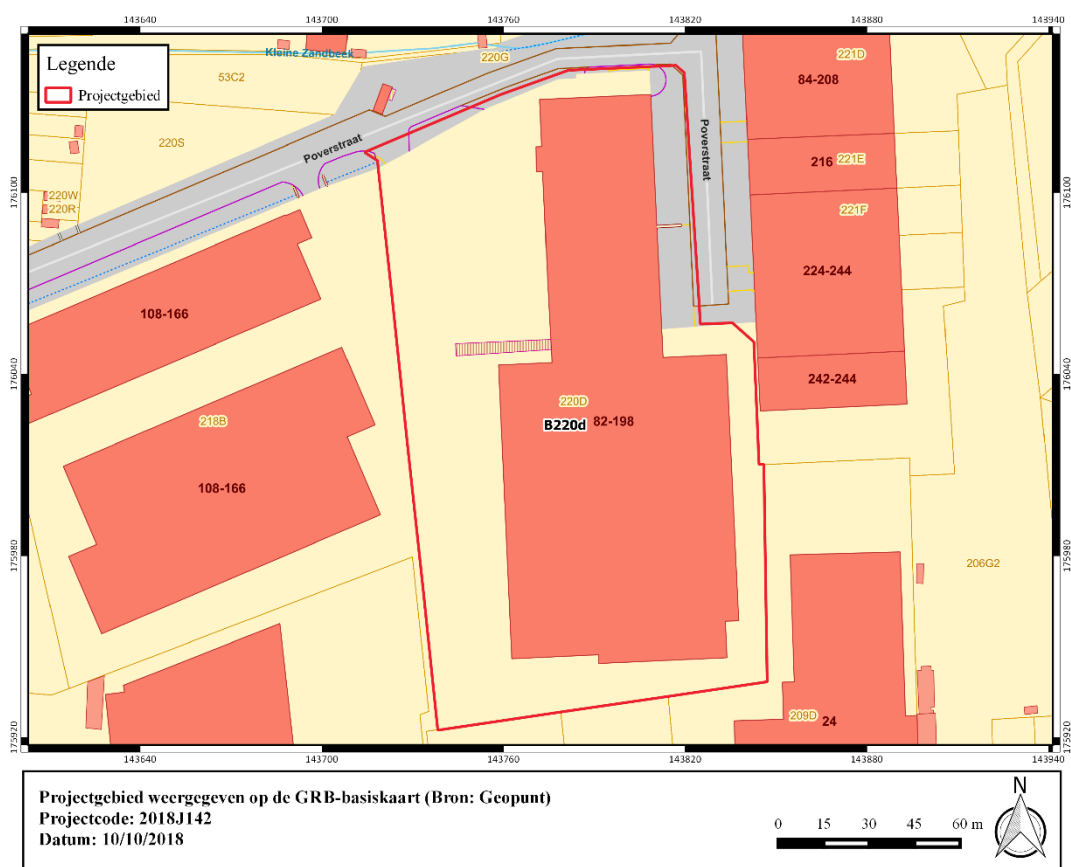
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

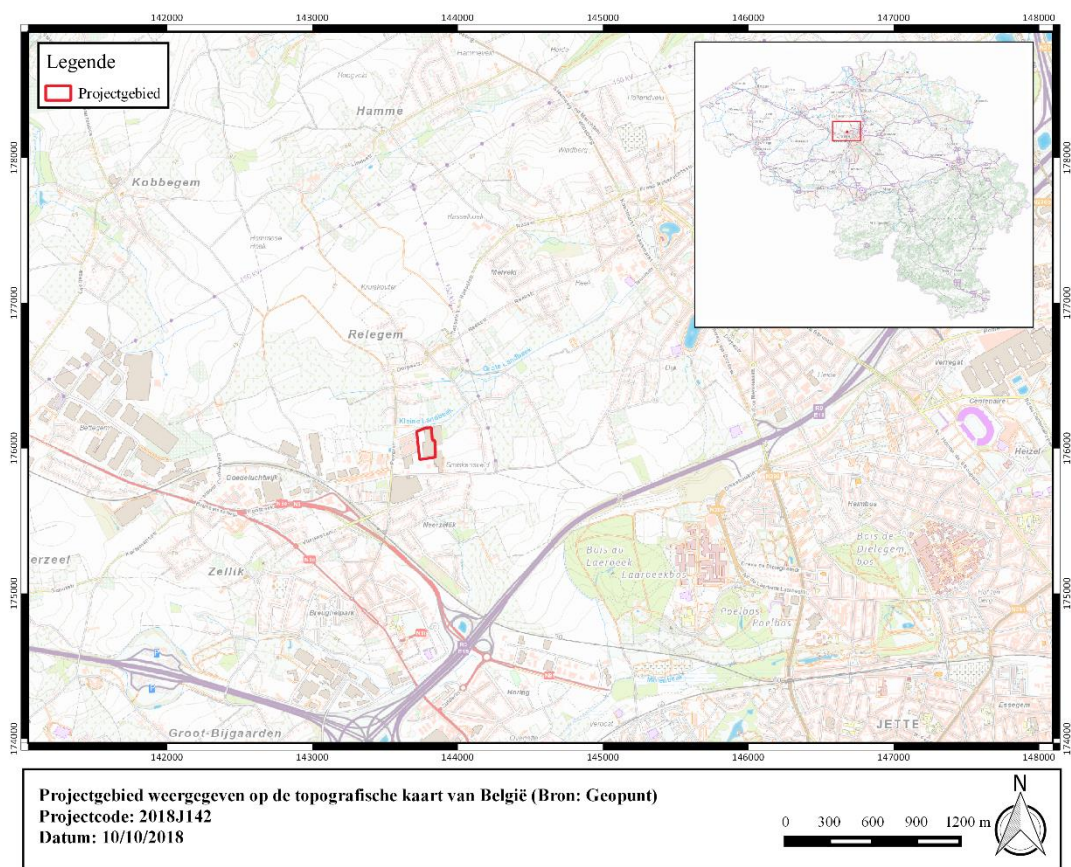
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Vlaams-Brabant
	Gemeente	Asse
	Deelgemeente	Relegem
	Postcode	1731
	Adres	Poverstraat 1731 Relegem
	Toponiem	Poverstraat
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 143602 Y _{min} = 175917 X _{max} = 143941 Y _{max} = 176152
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Asse, Afdeling 5, Sectie B, nr. 220d Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Janiek De Gryse (erkend archeoloog) Wouter Van Goidsenhoven (archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan deels in een zone bestemd als landbouwgebied, deels in een zone bestemd als industriegebied. Het plangebied situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 5000 m² of meer beslaat.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 2,23 ha en de ingreep in de bodem bedraagt ca. 0,98 ha, vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning. Het plangebied is op heden nog bebouwd. Deze bebouwing dient eerst gesloopt te worden.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Asse Poverstraat werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)
- Topografische kaart Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

² <http://www.geopunt.be/>

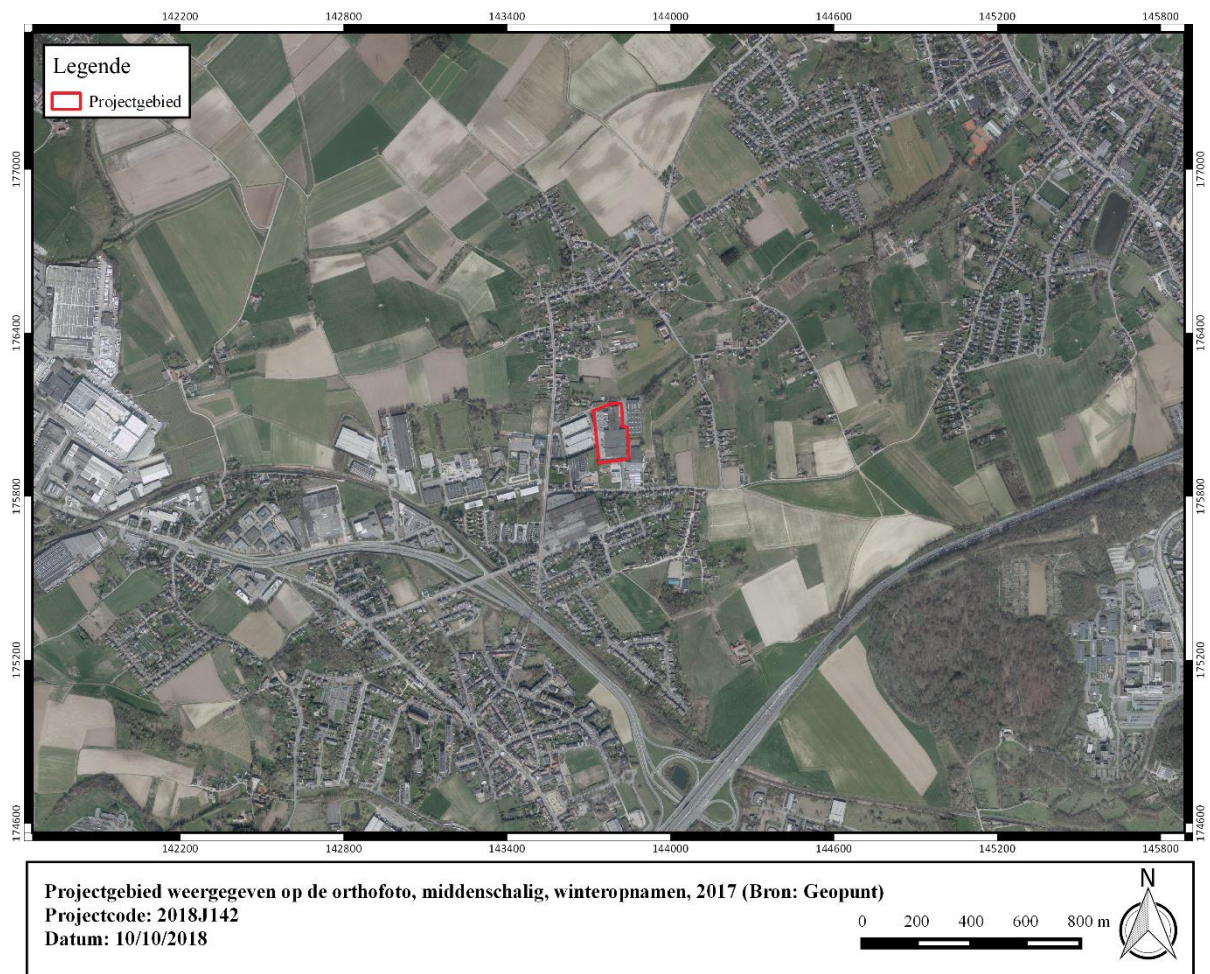

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen in Relegem, deelgemeente van Asse, in de provincie Vlaams-Brabant. Relegem is een landelijke woonkern gevat tussen het verstedelijkte Wemmel in het noordoosten en Zellik in het zuidwesten. Het centrum ligt op het kruispunt van vier straten die eertijds verbinding gaven met de omliggende dorpen Hamme, Kobbegem, Wemmel en Zellik.

De noordzijde van het plangebied grenst aan de Poverstraat. De overige zijden sluiten aan bij bebouwde percelen.

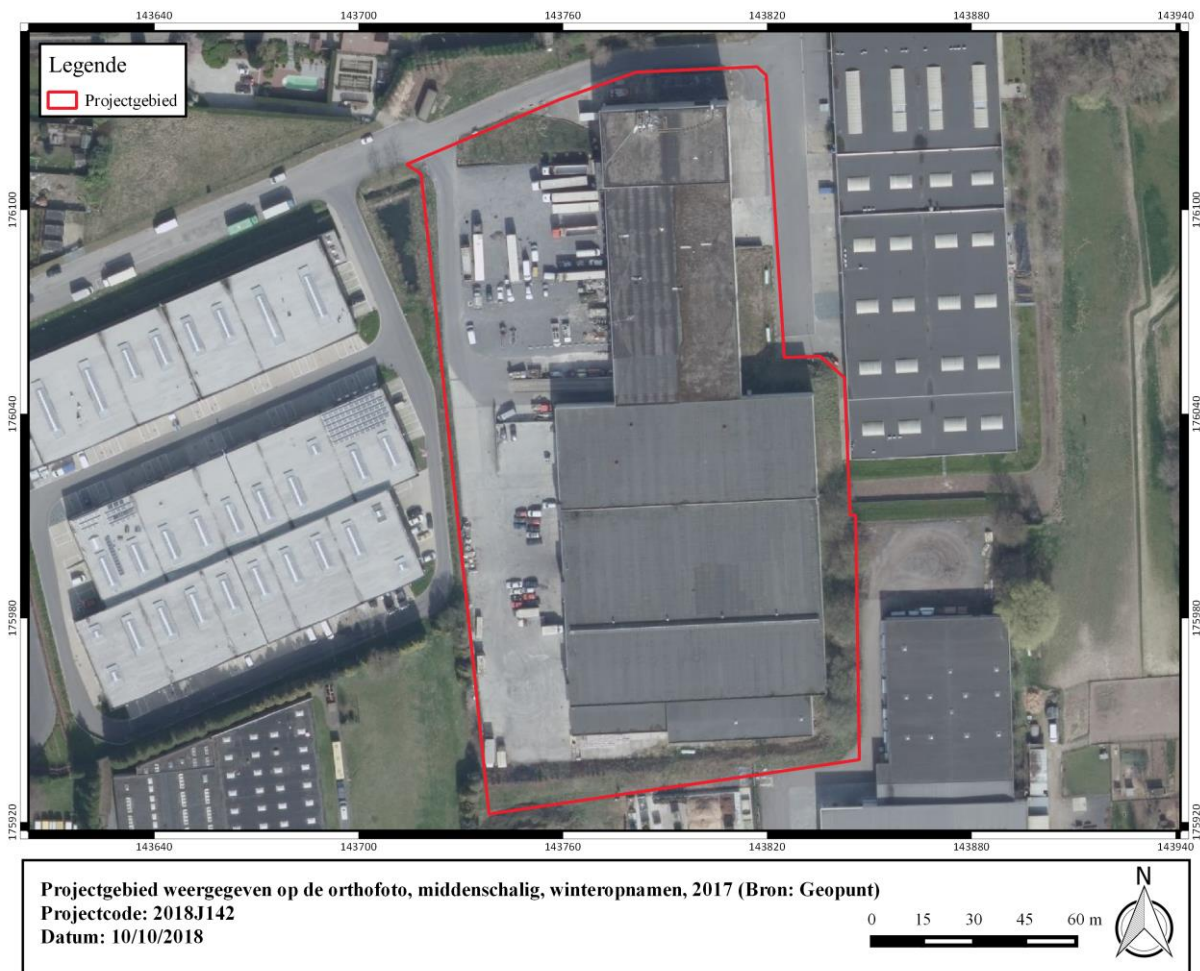

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 2,23 hectare. Op heden is 1,06 hectare van het terrein bebouwd, bijkomend is ca. 0,77 hectare verhard. Het overige deel van het terrein is in gebruik als groenzone met verspreide vegetatie. De geplande werken beperken zich tot het noordelijk deel van het plangebied. Binnen het terrein is een opmerkelijk hoogteverschil waar te nemen (zie 1.4.1.1).

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

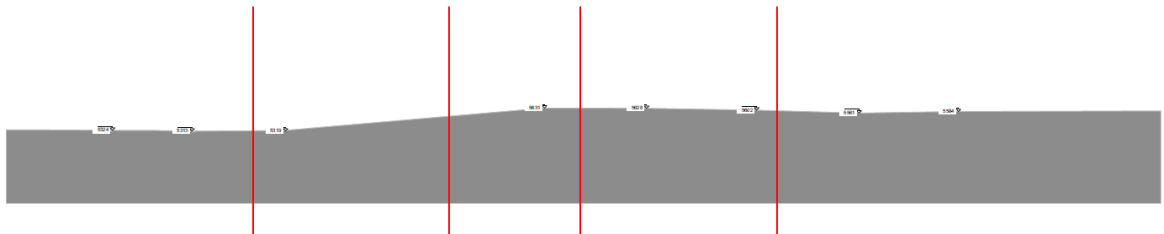

Figuur 5: Projectgebied gezien vanuit de Poverstraat (©Streetview).

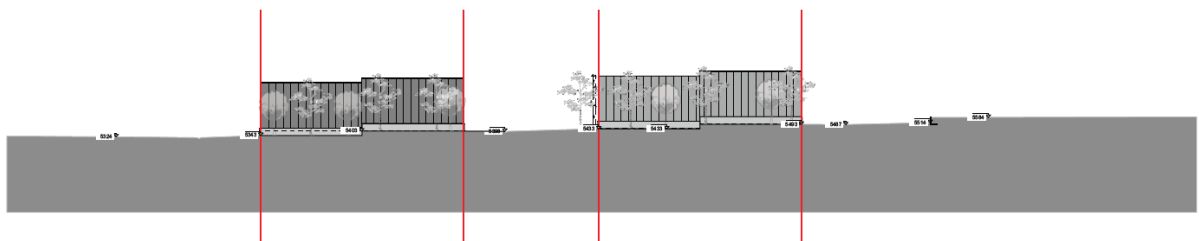
1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de sloop van een bestaand gebouw en de inrichting van twee bedrijfsverzamelgebouw die plaats zullen bieden aan een ruim aantal bedrijfsunits. De geplande werken omvatten tevens de aanleg van parkeergelegenheid, groenzone en inrijlanen. De verharding en groenzone rond het deel van het gebouw dat niet wordt gesloopt, blijft behouden.

Op heden zit er een duidelijke helling in het terrein. Ter hoogte van de geplande werken helt het terrein af in oostelijke richting. Het noordoostelijk deel van het plangebied situeert zich op een hoogte van ca. 53,2 m TAW, het noordwestelijk deel van het plangebied is gelegen op een hoogte van ca. 55,6 – 56,2 m TAW. Voor de aanleg van het westelijke bedrijfsgebouw zal het terrein worden afgegraven tot een hoogte van ca. 54,3 – 54,9 m TAW. Dit impliceert een afgraving van ruim 1 meter. Voor de aanleg van het oostelijke bedrijfsgebouw zal het terrein worden opgehoogd tot een hoogte van ca. 54 m TAW, dit impliceert een ophoging van ca. 1 meter. Op deze manier wordt een egalere terrein verkregen.

TERREINPROFIEL 3 BESTAAND
SCHAAL: 1:500

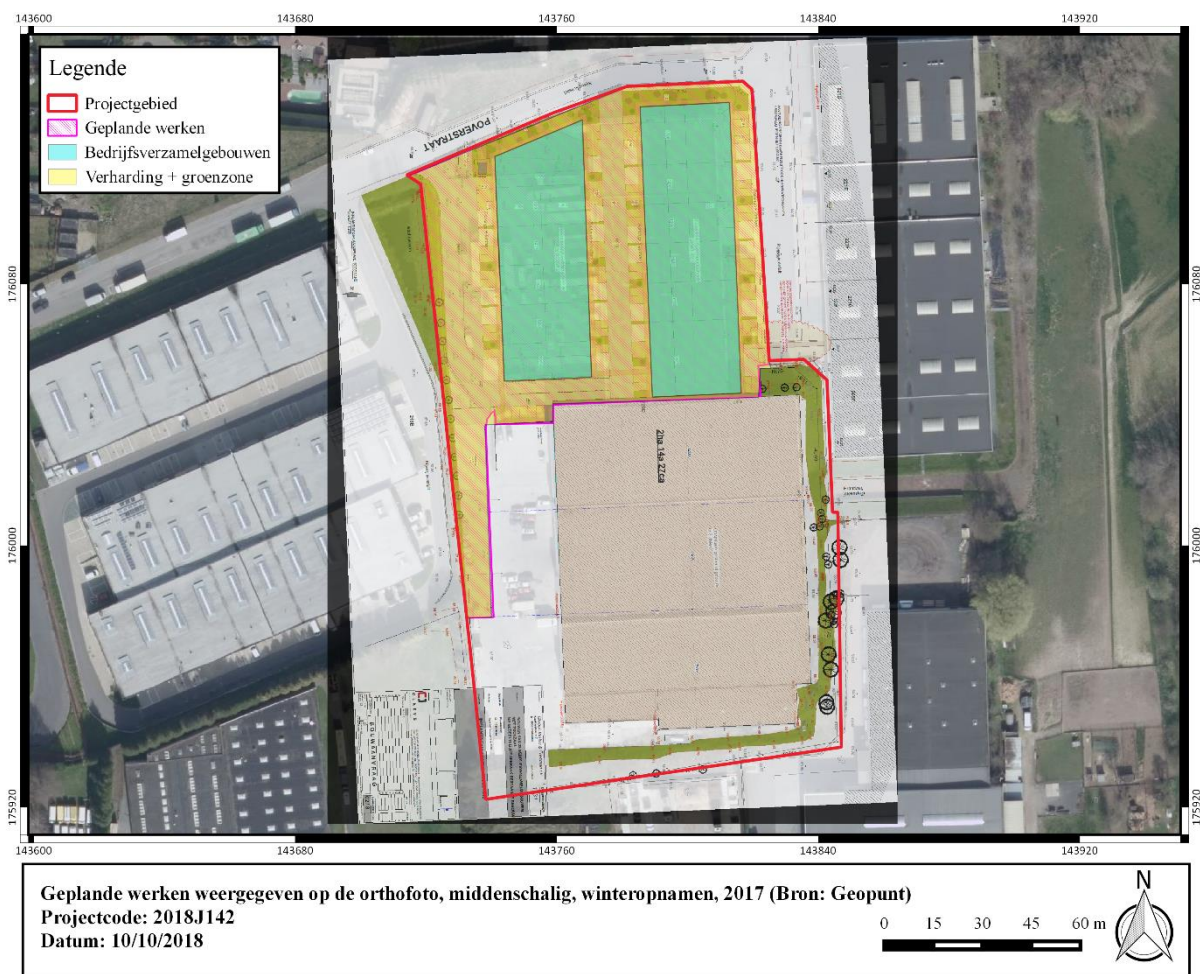
TERREINPROFIEL 3 NIEUW
SCHAAL: 1:500

De totale oppervlakte van bedrijfsgebouwen bedraagt ca. 1990 m² voor het westelijke gebouw en ca. 2425 m² voor het oostelijke gebouw. De bedrijfsgebouwen worden ingericht door middel van funderingsvoeten per kolom (100x120x100) de diepte van de funderingsvoeten is nog te bepalen door ingenieursstudie.

Rondom de bedrijfsgebouwen wordt infrastructuur ingericht in de vorm van groenzone en verharding. Hiertoe dient een bodemingreep gerekend te worden tot ca. 50 cm-mv. De gecombineerde oppervlakte van deze bodemingrepen bedraagt 6345 m².

Het bestaande te behouden gebouw wordt tevens opgesplitst in 3 delen. Hiertoe wordt géén bodemingreep voorzien.

De gecombineerde oppervlakte van de bodemingrepen bedraagt 6345 m².

Figuur 6: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

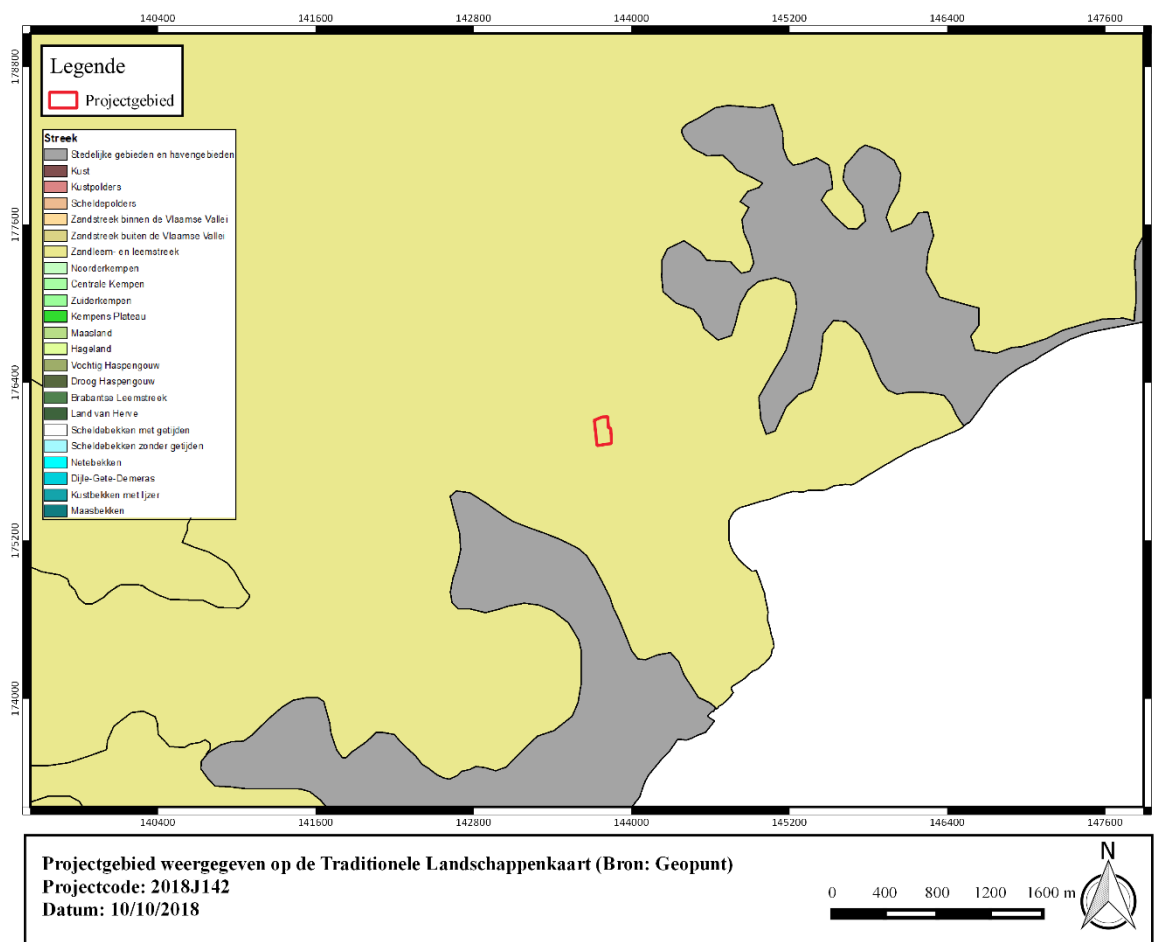
1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

1.4.1.1 Landschappelijke situering

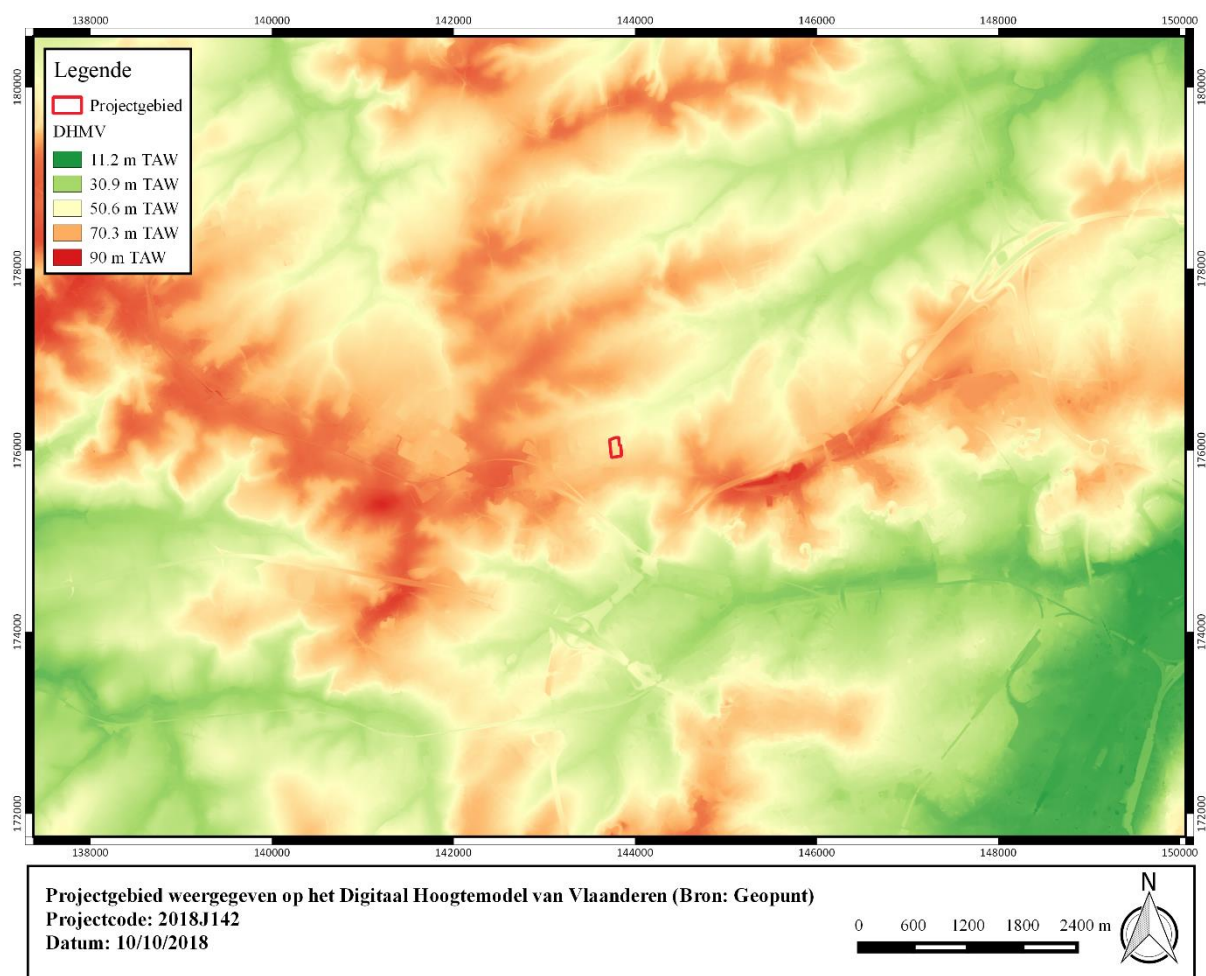
Het onderzoeksterrein is gelegen in de Zandstreek buiten de Vlaamse Vallei

Het onderzoeksterrein is gelegen in het West-Brabantse heuvelland op de noordelijke flank van een heuvelrug. Het onderzoeksterrein is gelegen op een hoogte van 53 – 58 m TAW. In de uiterst zuidelijke strook is een ophoging tot 61 m TAW waar te nemen. Ter hoogte van de geplande werken holt het terrein sterk af in noordoostelijke richting. Het DHMV doet sterk vermoeden dat er in het verleden reeds ophogingen en afgravingen zijn gebeurd in het kader van het bouwrijp maken van het terrein. In welke mate deze hebben plaatsgevonden is niet op basis van het DHMV vast te stellen.

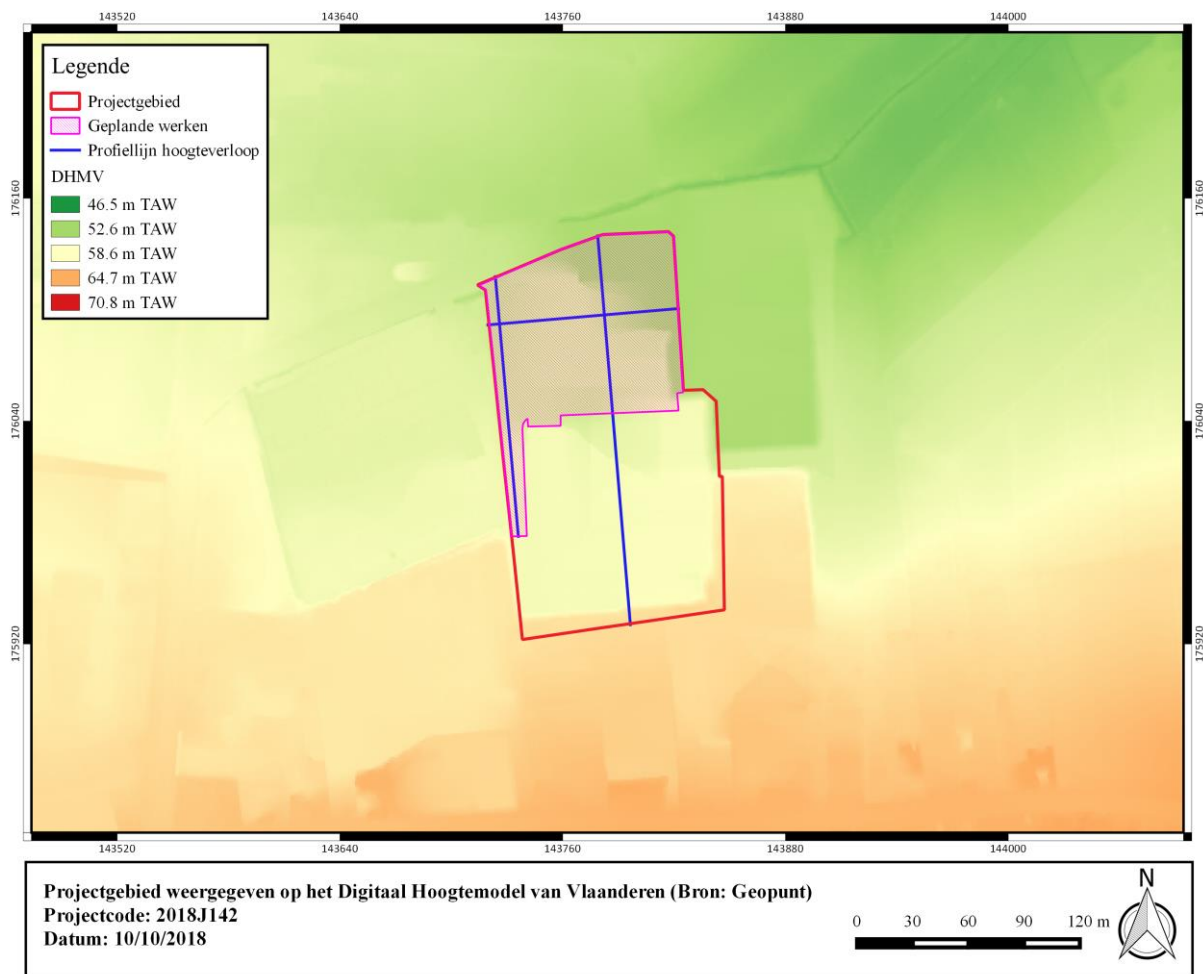
Hydrografisch is het plangebied gelegen in het Dijlebekke, deelbekken Zenne-Maalbeek-Aabeek.

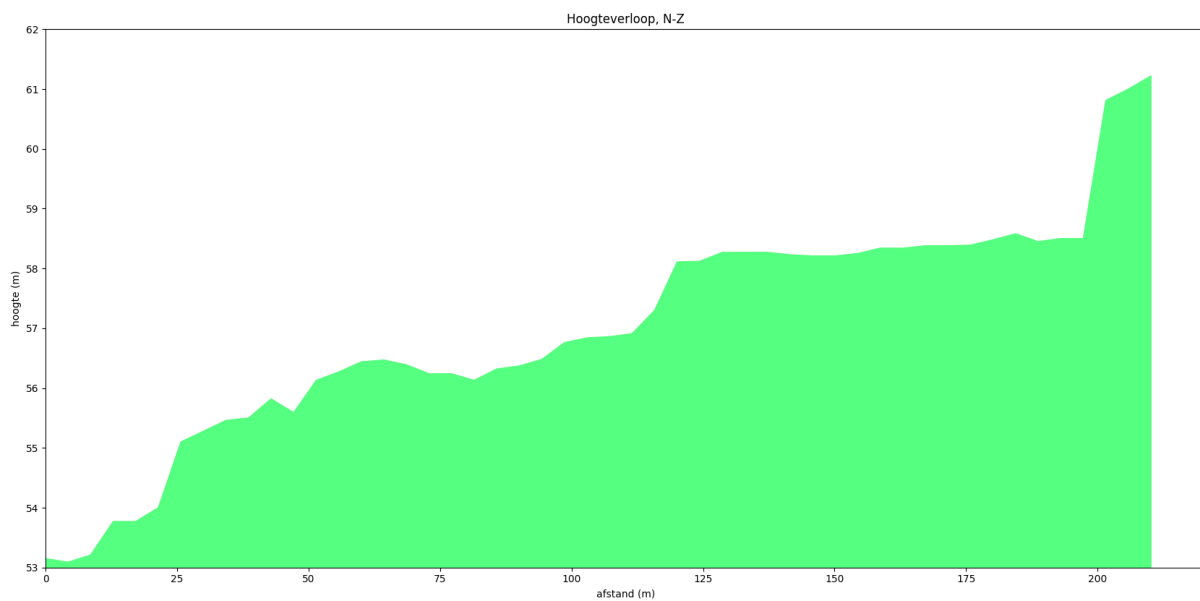
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

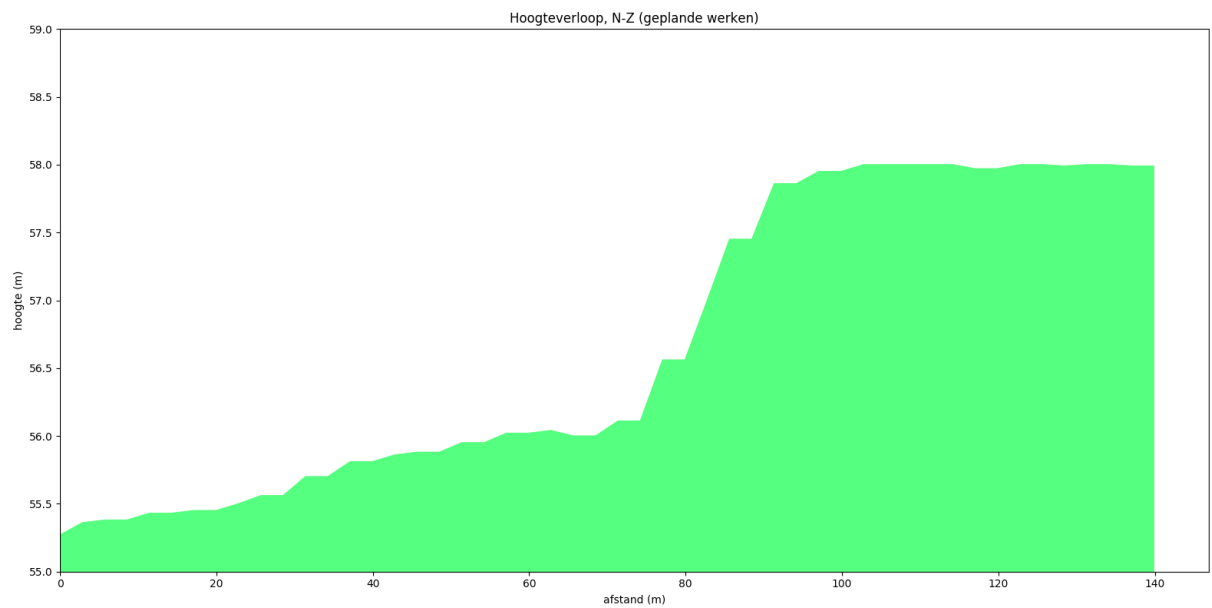
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

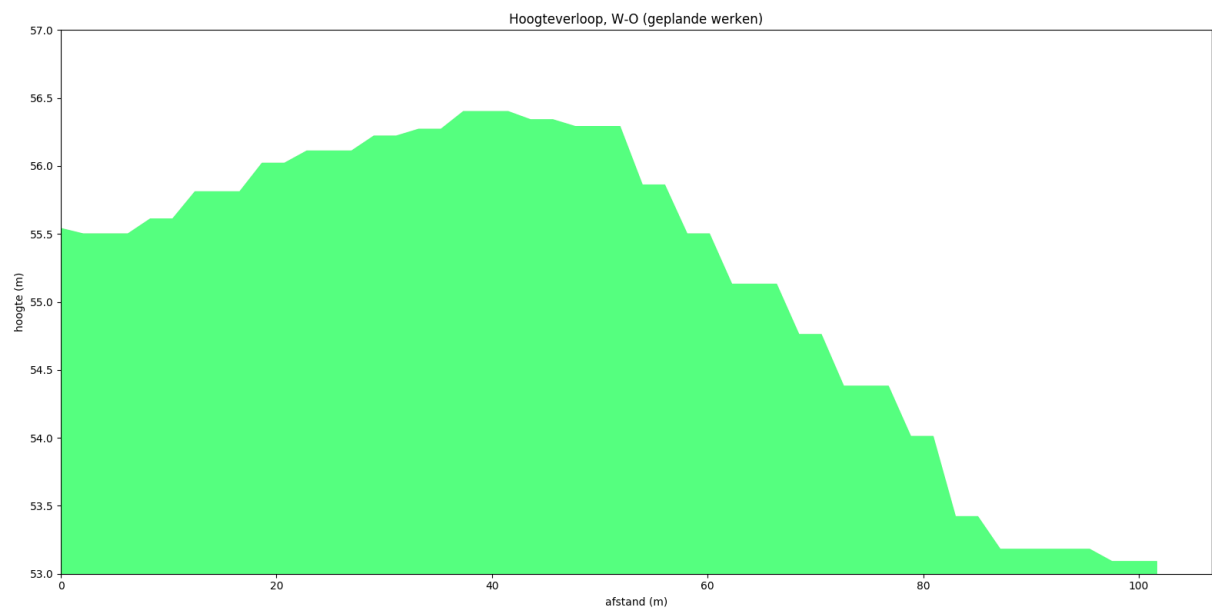
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 10: Hoogteverloop, N-Z (bron: Geopunt).

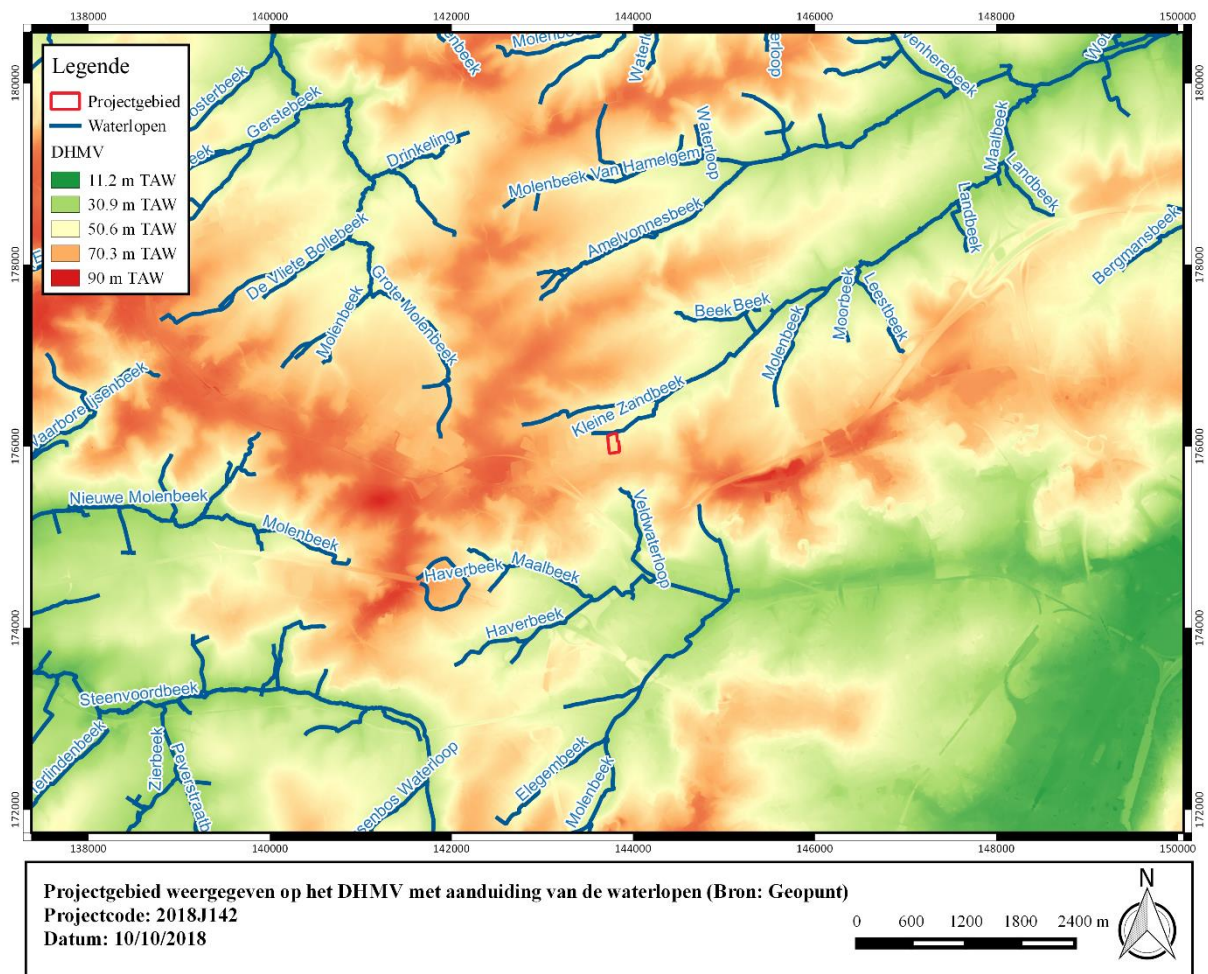

Figuur 11: Hoogteverloop, N-Z (geplande werken).

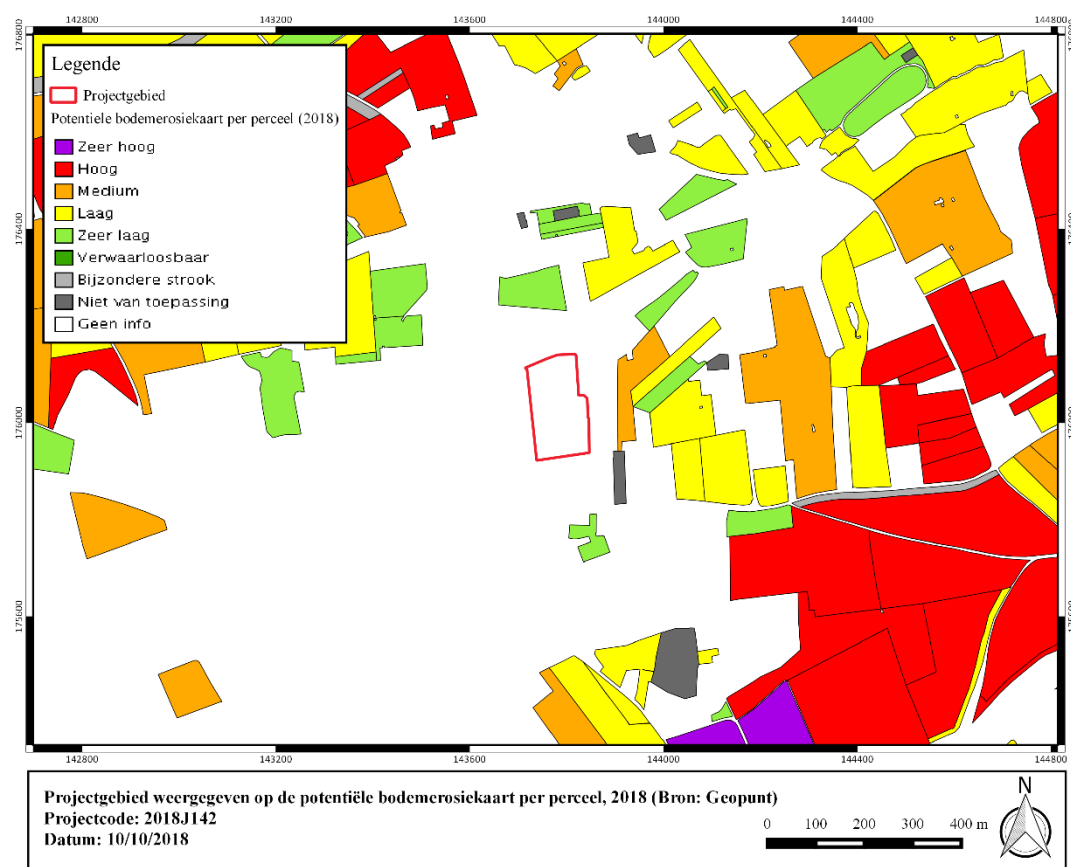

Figuur 12: Hoogteverloop, W-O (geplande werken).

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

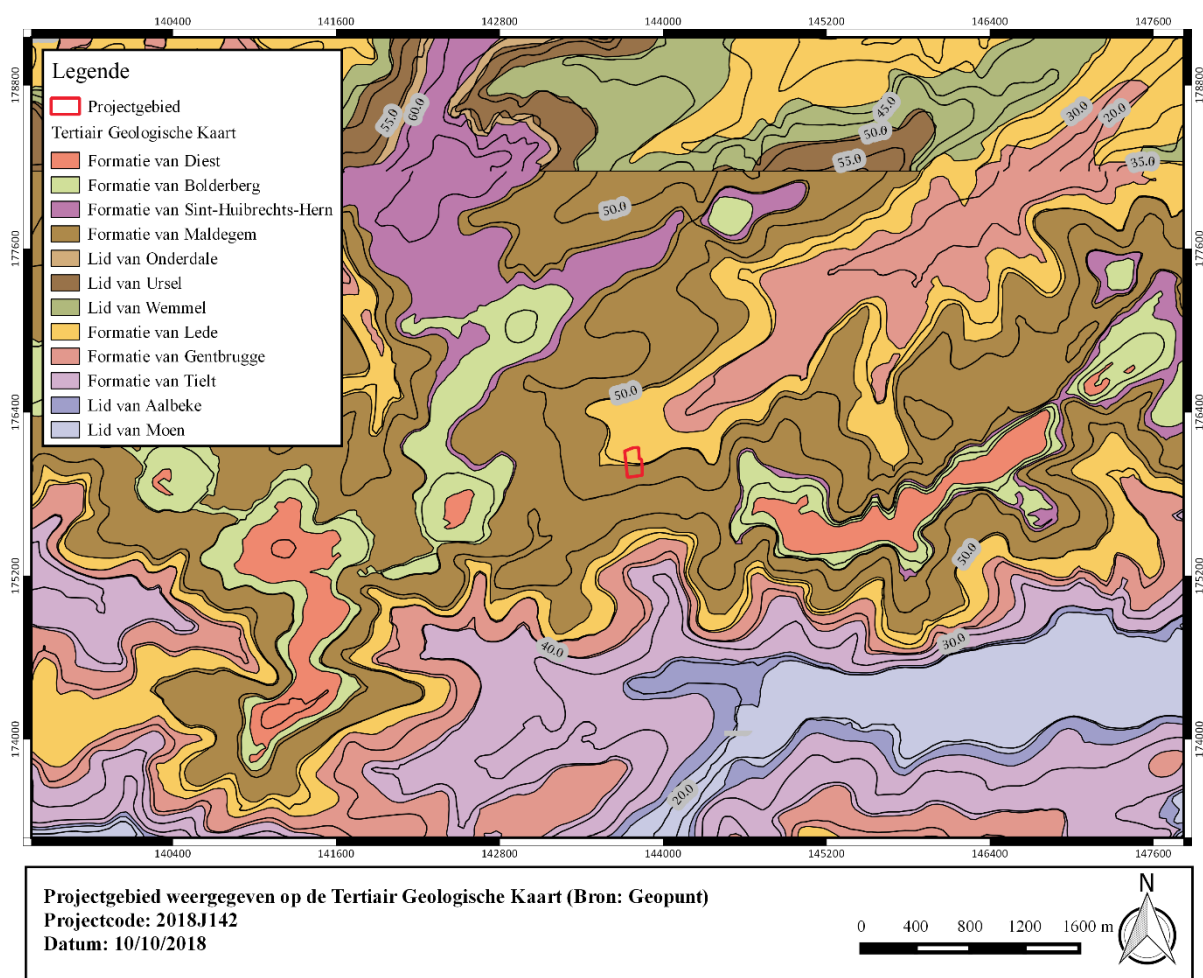
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, 2018 (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in de **Formatie van Maldegem**. Deze formatie bestaat uit afwisselingen van mariene zanden en kleien afgezet onder invloed van eustatische zeespiegelschommelingen.

Het projectgebied is gelegen in de **Formatie van Lede**. Deze formatie bestaat uit ondiep-mariene zandige sedimenten en komt voor in het noorden van Oost-Vlaanderen en Brabant en in het grootste deel van Antwerpen. De formatie is opgebouwd uit kalk- en glauconiethoudend fijn zand afgezet in een kalm, kustnabij milieu met stroming vanuit de oostkust van Groot-Brittannië. De formatie is meestal ontkalkt naar het zuiden toe en er kunnen ijzeroxidecrocetries voorkomen. De basis bestaat uit een grindlaagje met herwerkte fragmenten uit onderliggende afzettingen, herwerkte schelpen en *Nummulites laevigatus*. Indien de formatie niet verweerd is kan deze makkelijk herkend worden door de aanwezigheid van *Nummulites variolarius*. De formatie bevat tevens drie banken zandige kalksteen of kalkzandsteen en zijn ontstaan op niveaus die oorspronkelijk een aanrijking hebben van biogeen materiaal. Deze aanrijking komt door accumulatie van schelpfragmenten afgezet onder invloed van stormen (tempestieten) bij sporadische zeespiegeldalingen. De zandsteenbanken werden intensief ontgonnen als bouwsteen (Balegemse Steen).

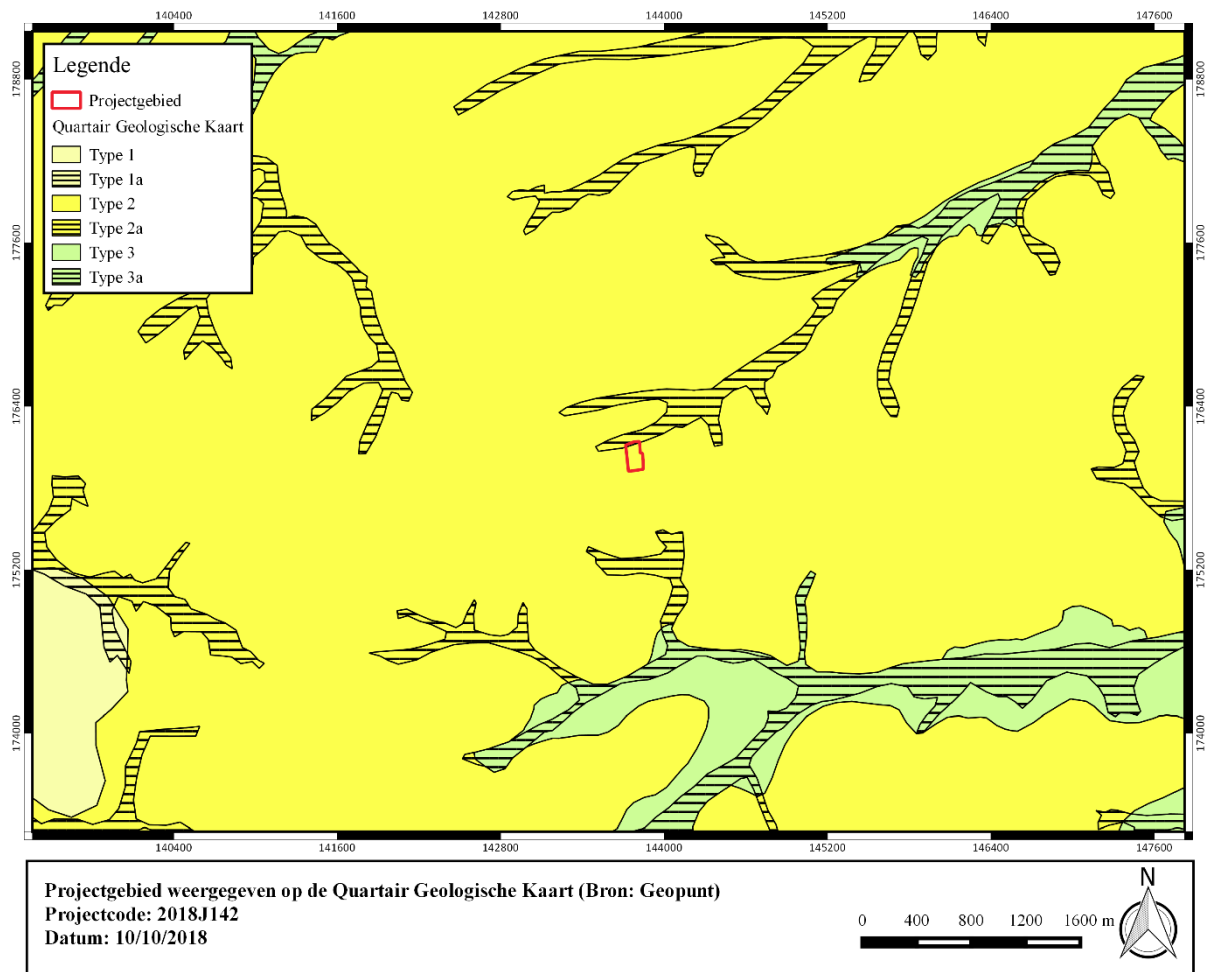

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het Quartair Type 2. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.

Het **Type 2a** bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een mogelijks aanwezige eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). De top bestaat uit een fluviatiele afzetting (organochemisch en perimarien inclus) van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

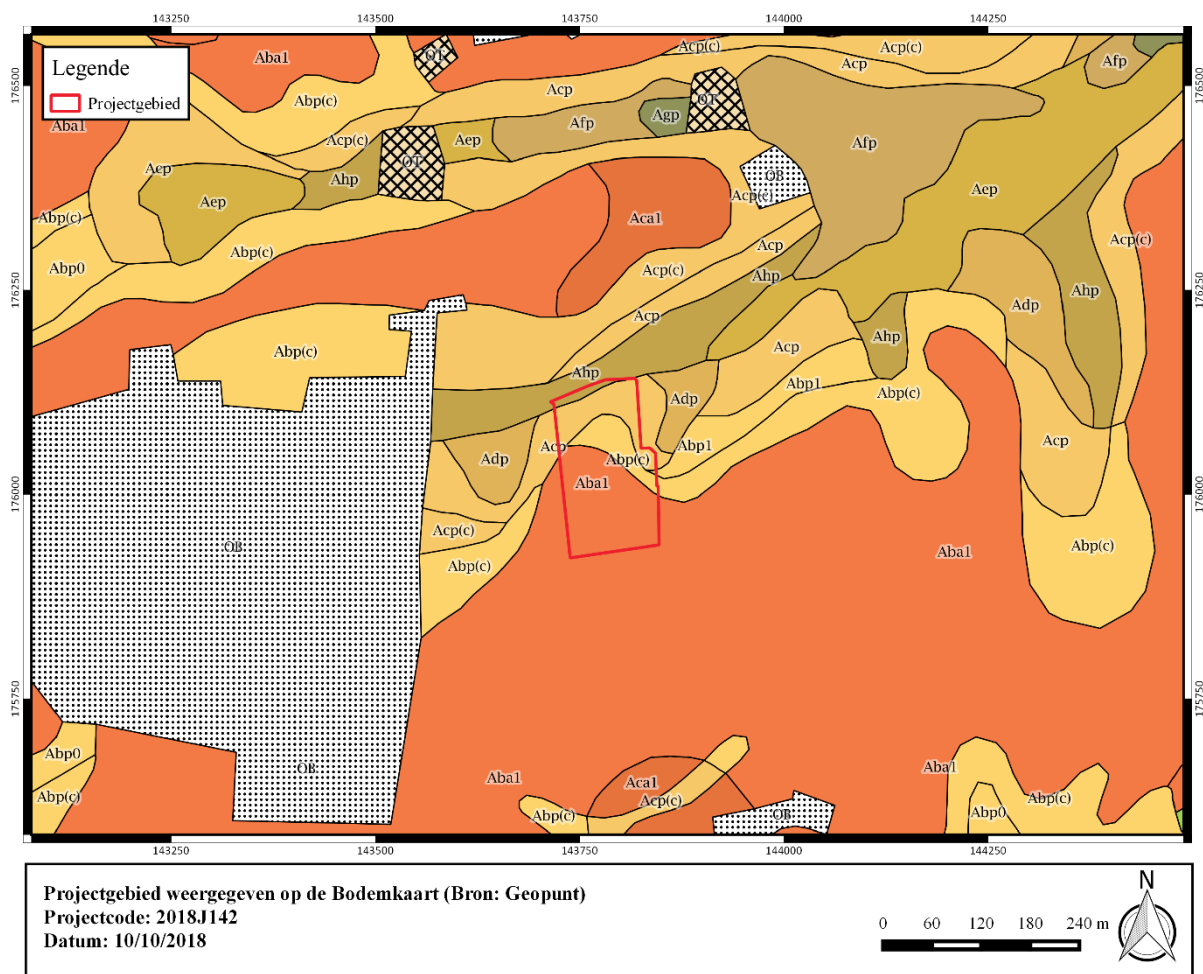
1.4.1.4 Bodenvormingsprocessen

Het bodemtype **Aba1** is een droge leembodem met textuur B horizont met een A horizont <40 cm dik. Deze bodem is ontwikkeld in het Pleistocene lössdek en heeft onder de A horizont een aan klei en sesquioxiden aangerijkte textuur B horizont die tevens gevlekt is. De bouwvoor heeft een donkerbruine kleur en is homogeen humushoudend leem.

Abp (c) Het bodemtype Abp (c) is een droge, niet gleyige leembodem zonder profiel. Deze variant van de profielontwikkeling heeft een bedolven textuur B horizont op minder dan 80 cm diepte. De Abp bodems komen voor in colluviale droge leemdepressies. Deze gronden bestaan uit leemmateriaal geërodeerd van de hoger liggende plateaugronden.

Het bodemtype **Acp** is een matig droge leembodem zonder profiel. Het is een depressie- of lage hellingsgrond en omvat colluviale bodems welke tussen 80 en 120 cm gleyverschijnselen vertonen. Het colluviaal dek rust vaak op een geërodeerd profiel waarvan de textuur B op wisselende diepte van het profiel voorkomt. Dit type bodem vertoont voornamelijk een spreiding langs valleigebieden.

Het bodemtype **Ahp** is een natte leembodem zonder profiel. Tussen 20 en 50 cm beginnen gleyverschijnselen en deze worden veroorzaakt door een tijdelijke grondwatertafel (stuwwater). Deze bodemtypes komen voor op zeer slecht ontwaterde plaatsen in de depressies.

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Via veldprospectiecampagnes zijn in de omgeving van Relegem een ruim aantal lithische artefacten uit de steentijd gerecupereerd. Ook werd bij menig van deze veldprospecties Romeins aardewerk aangetroffen. Deze menselijke aanwezigheid in de Romeinse periode wordt o.a. bevestigd door een opgraving uitgevoerd in 2009. Bij deze opgraving werden leemwinningskuilen en clusters paalsporen gelokaliseerd. In de vulling van een van de kuilen zat een volledig bewaarden, bronzen draadfibula of soldatenfibula (CAI ID 20125, zie 1.4.2.2).

Op basis van het toponiem laten een aantal historici Radelingaheim opklimmen tot de Frankische periode. De eerste gekende heer van Relegem duikt voor het eerst op in een akte van grondafstand die dateert uit 1198.

Op basis van historisch-cartografisch materiaal kan vastgesteld worden dat Relegem tot diep in de 20^e eeuw zijn landelijk karakter wist te behouden. De bewoning concentreerde zich rondom de kerk en invalswegen. Opmerkelijk is het bestaan van een cirkelvormig perceel ten westen van de samenvloeiing van de Kleine en de Grote Landbeek. Mogelijk gaat het hier om de restanten van een oude castrale motte. Als parochie bleef Relegem lange tijd afhankelijk van Wemmel.³

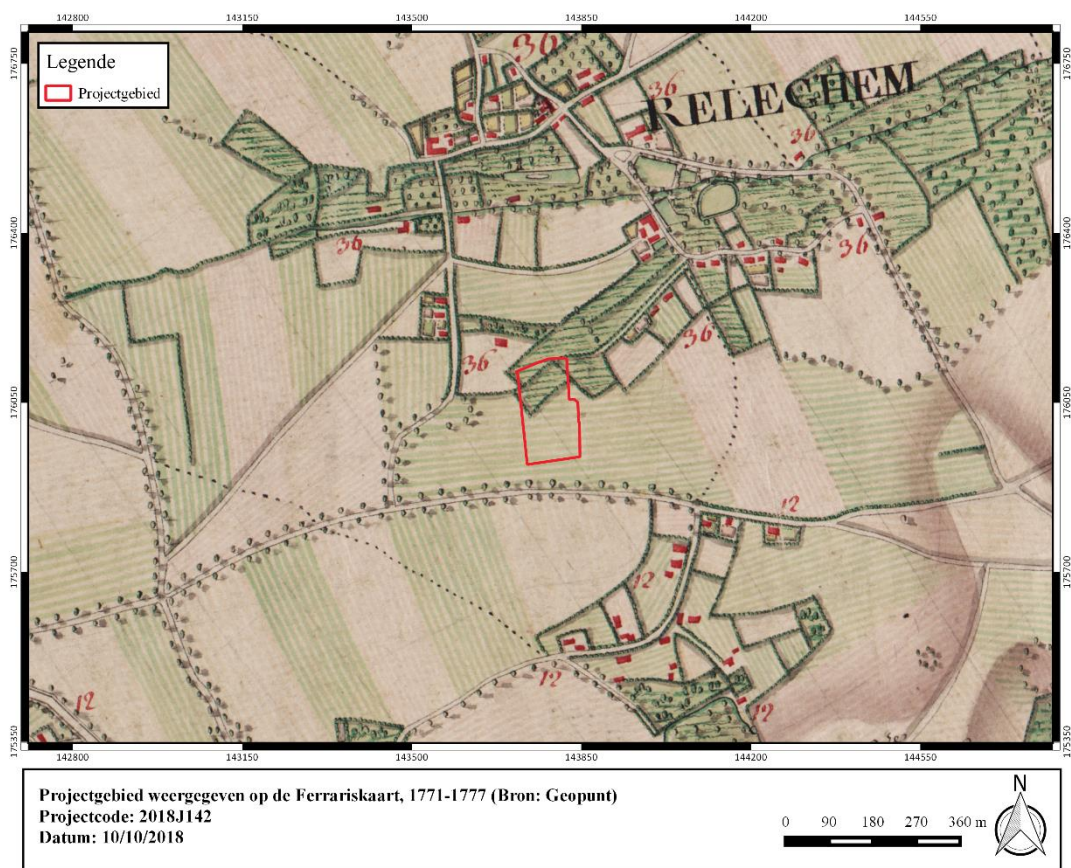
³ Inventaris Onroerend Erfgoed

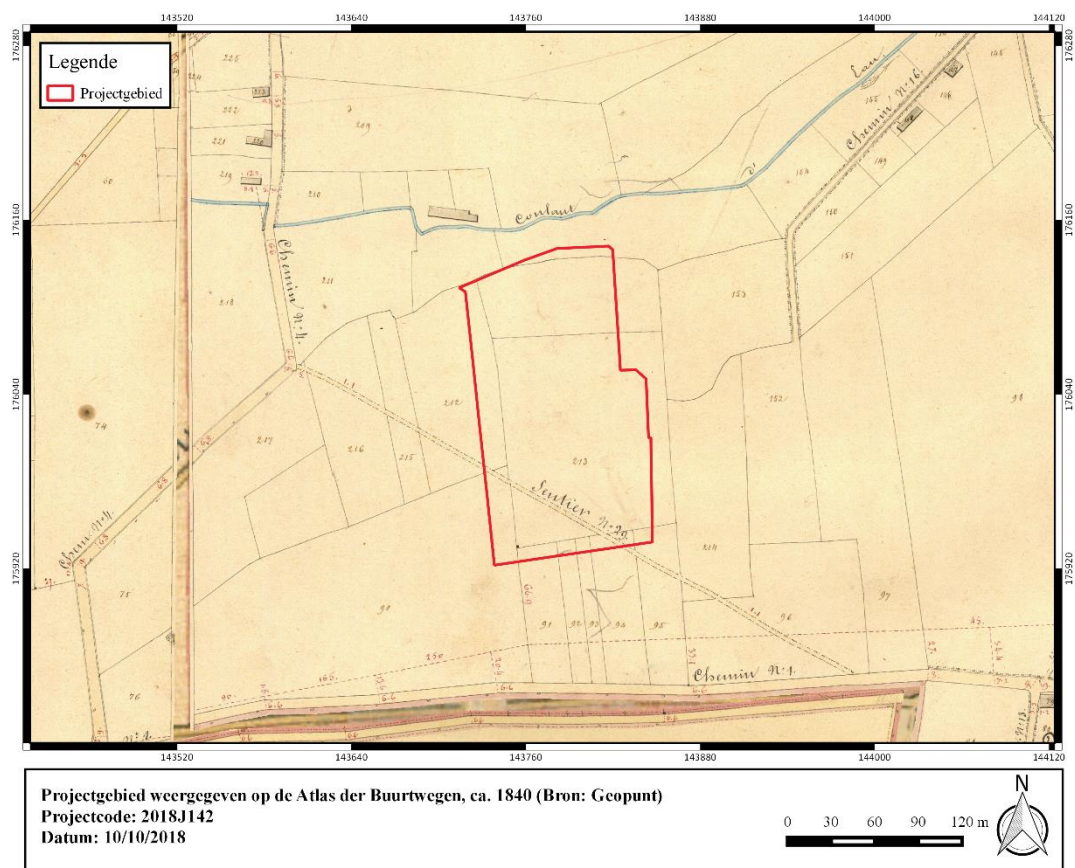
1.4.2.2 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

De Ferrariskaart geeft geen bebouwing weer ter hoogte van het plangebied. Het zuidelijk deel van het onderzoeksterrein is in gebruik als akkerland, het noordelijk deel als weide. De geplande werken situeren zich voornamelijk ter hoogte van het weidegebied (allicht het lager gelegen meersgebied van de Kleine Zandbeek). De bescheiden dorpskern van Relegem situeert zich ca. 400 meter ten noorden.

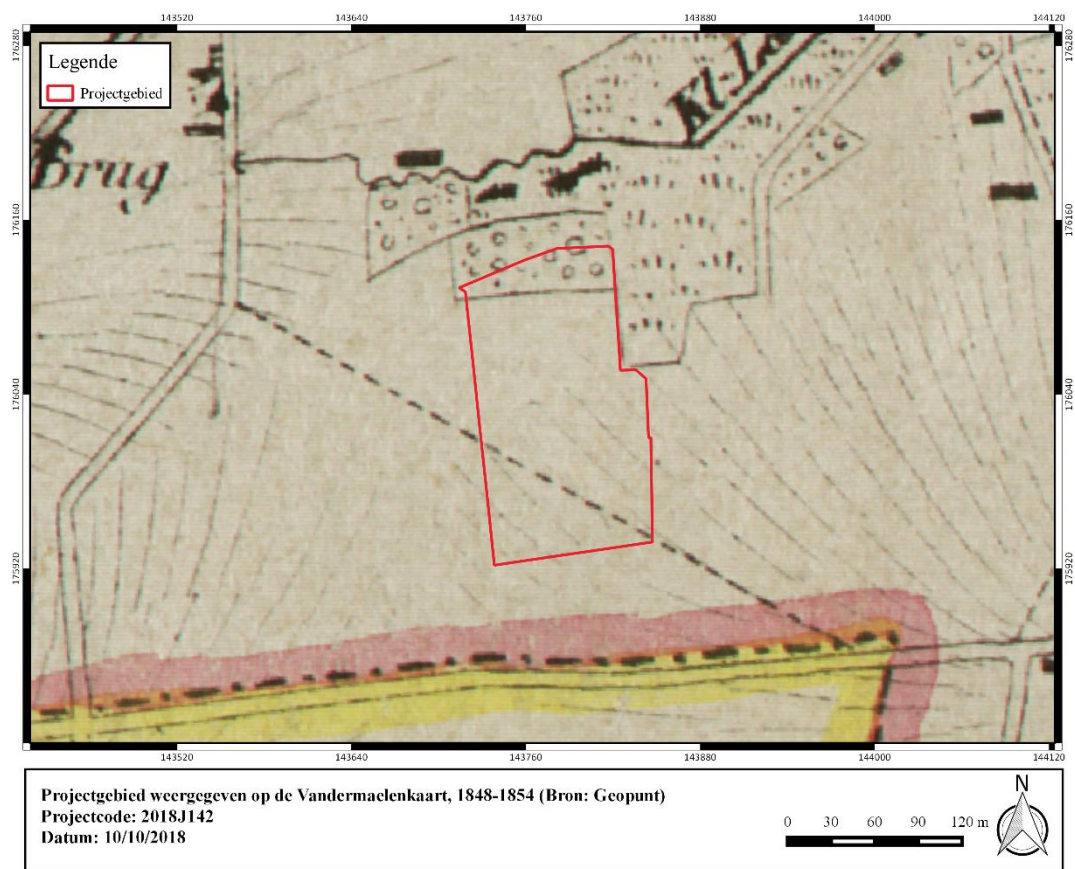
De 19^e eeuwse cartografische bronnen geven evenmin bebouwing weer binnen de projectgrenzen. Het zuidelijk deel van het plangebied wordt aangesneden door een noordwest-zuidoost georiënteerde voetweg. Ook op de topografische kaart van 1924 is er nog een bebouwing waar te nemen. De hoogtelijnen wijzen reeds op een duidelijke helling ter hoogte van het plangebied. Op de Ministeriekaart staat het huidige gebouw gekarteerd.

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

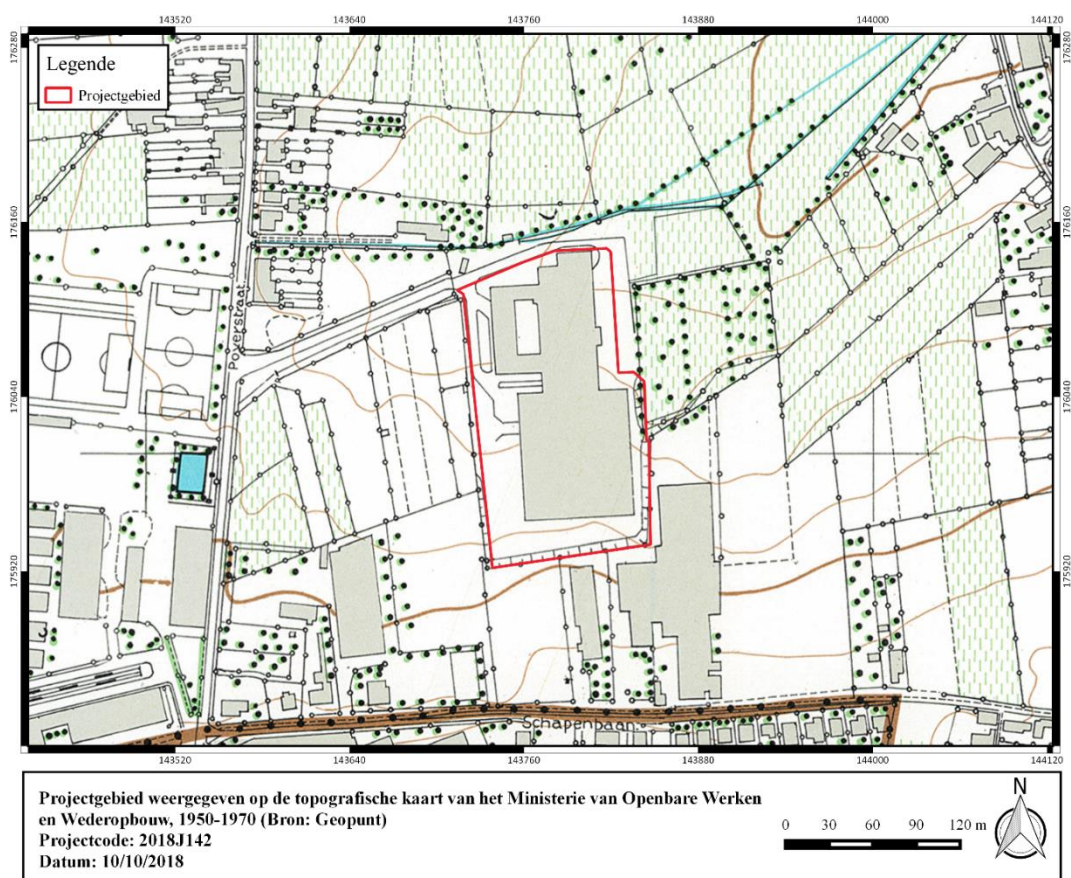

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1848-1854 (Bron: Geopunt).

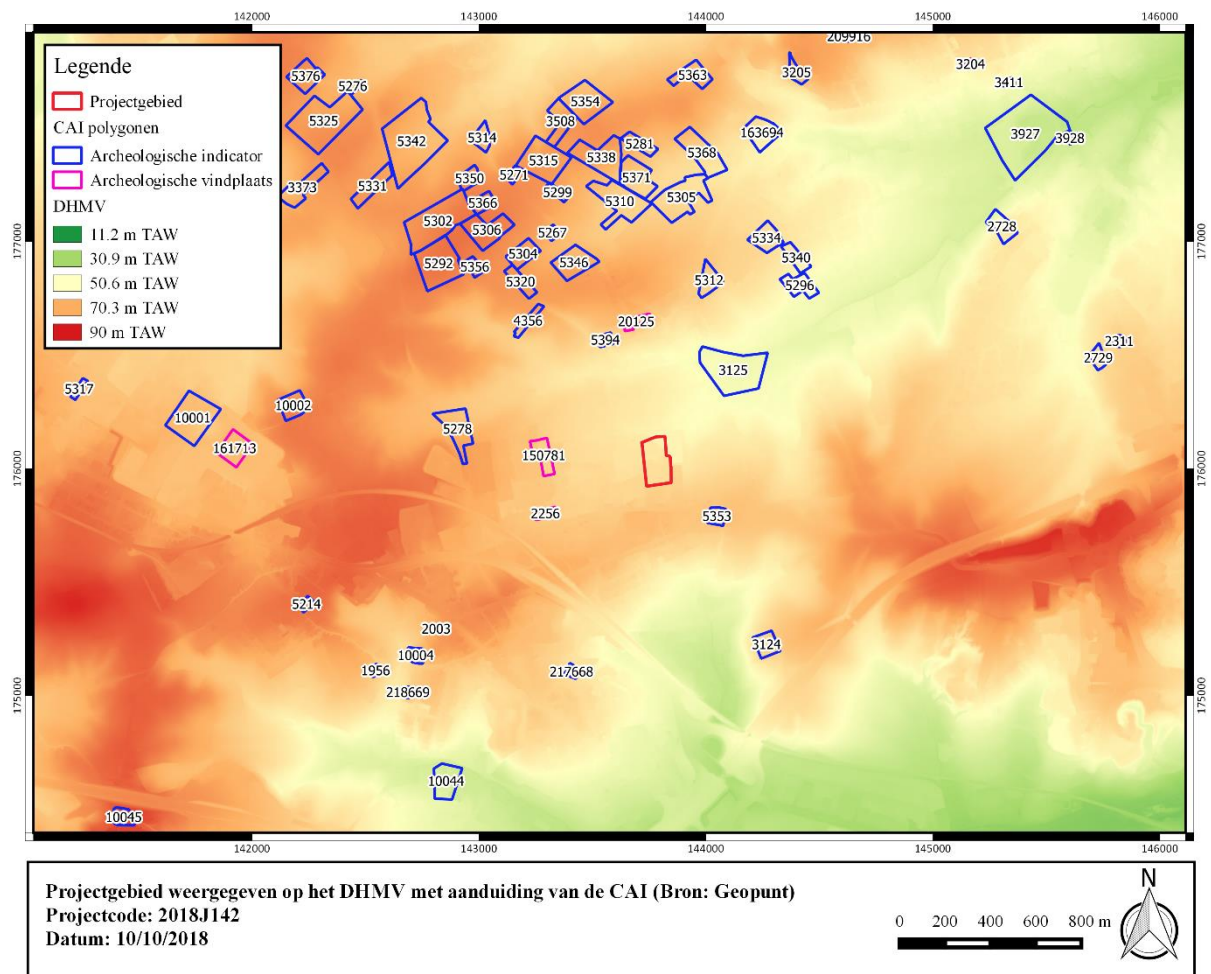

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van 1924 (bron: Cartesius).

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).

1.4.2.3 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

2256	Mechanische prospectie (2003); NK: 150 meter Onbepaald: onbepaald Bron: mededeling Katrien Van Iseghem (voormalig medewerker Agentschap RO Onroerend Erfgoed) lijst vergunningen
3204	Opgraving (1955,1959); NK: 15 meter Midden-Romeinse tijd: villa – waterput Bron: Matthys A. en J. Wouters 1978: De Gallo-Romeins villa van Wemmel (Onder Kerkhofsveld), Brussel voor 400. Romeinse aanwezigheid te Brussel en omgeving (tentoonstellingscatalogus, Jette, 17-20
20125	Mechanische prospectie (2008), Opgraving (2009); NK: 15 meter Midden-Romeinse tijd: leemwinningskuilen - twee clusters van paalsporen die waarschijnlijk behoren tot houten (bij)gebouwtjes. Geen duidelijke

	gebouwstructuren te onderscheiden. Men interpreteert het bijgebouw als behorende tot een villadomein. In de vulling van een van de kuilen zat een volledig bewaarde, bronzen draadfibula of soldatenfibula – kuilsporen, gebruikt als dumpplaats voor nederzettingsafval – greppelsporen Late middeleeuwen: grachtstructuur 17^e eeuw: uitgestrekte opvullings- of nivelleringspakket in de zuidoostelijke hoek van het terrein Bron: Van Liefveringe, N. 2010: Het archeologisch onderzoek aan de Veldstraat in Relegem (Asse), Archeologie 2010: Recent archeologisch onderzoek in Vlaams-Brabant, 13-15
150781	Mechanische prospectie (2009); NK: 15 meter 20^e eeuw: bijgebouwen van de Ecksteinkazerne (opgericht in 1920): luchtmachtbasis. Bron: Degryse H. 2010: Proefsleuvenonderzoek Pivo Noord, onuitgegeven Rapport
161713	Mechanische prospectie (2006); NK: 15 meter Late middeleeuwen: afvalput/beerput Bron: Patrouille, E. & Saerens, S. 2006: Recent proefsleuvenonderzoek in Asse, Feniks 1. Jaarboek van de Archeologische Vereniging Agilas vzw 2006, 85-87.

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

1956	Indicator cartografie; NK: 15 meter Volle middeleeuwen: kerk - vlakgraf
2728	Indicator cartografie; NK: 15 meter 18^e eeuw: hoeve
2729	Indicator cartografie; NK: 15 meter 18^e eeuw: hoeve
3124	Indicator cartografie; NK: 15 meter Volle middeleeuwen: hoeve
3411	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: kerk - vlakgraf
3927	Indicator cartografie; NK: 15 meter

	Volle middeleeuwen: motte
3928	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: molen
5214	Indicator cartografie; NK: 15 meter 18 ^e eeuw: molen
10001	Indicator cartografie; NK: 150 meter Volle middeleeuwen: site met walgracht
10002	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: hoeve
10003	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: hoeve
10004	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: hoeve
10044	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: hoeve
10045	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: hoeve
163694	Indicator cartografie; NK: 15 meter 18 ^e eeuw: hoeve
217668	Indicator cartografie; NK: 15 meter Vroege middeleeuwen: kapel - Algemeen wordt aangenomen dat de oudste Sint-Quirinskapel ontstond uit het negende-eeuws villakerkje van de villa de Nether-Sellica.
218669	Indicator cartografie; NK: 250 meter 19 ^e eeuw: heuvel

Veldprospecties

3373	Veldprospectie (1989); NK: 150 meter Neolithicum: 1 geretoucheerde afslag uit mijnsilex Romeinse tijd: 1 wandscherf Volle middeleeuwen: 1 wandfragment aardewerk
------	---

	Bron: Michiels, D. 2001: Asse van ijzertijd tot Romeinse tijd. Een analytische bespreking van de archeologische vondsten van Asse en zijn deelgemeenten (Bekkerzeel, Kobbegem, Mollem, Relegem en Zellik), onuitgegeven Licentiaatsverhandeling Katholieke Universiteit Leuven, 60.
3508	Veldprospectie (1989); NK: 15 meter Neolithicum: 1 verbrande afslag, 1 geretoucheerde afslag en 2 klingen
4356	Veldprospectie (1989); NK: 15 meter Midden-neolithicum: gepolijste bijl
5267	Veldprospectie (1988); NK: 15 meter Midden-Neolithicum: fragment gepolijste bijl
5271	Veldprospectie (1988); NK: 15 meter Midden-Neolithicum: lithisch materiaal
5276	Veldprospectie (1988); NK: 15 meter Midden-Neolithicum: lithisch materiaal Volle middeleeuwen: aardewerk
5278	Veldprospectie (1989); NK: 15 meter Midden-Neolithicum: lithisch materiaal
5281	Veldprospectie (1988); NK: 15 meter Neolithicum: lithisch materiaal
5292	Veldprospectie (1988); NK: 15 meter Neolithicum: lithisch materiaal Romeinse tijd: aardewerk
5296	Veldprospectie (1989); NK: 15 meter Neolithicum: lithisch materiaal Late ijzertijd: aardewerk Romeinse tijd: aardewerk – bouwmetaal Volle middeleeuwen: aardewerk
5299	Veldprospectie (1989); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: aardewerk
5302	Veldprospectie (1989); NK: 150 meter Neolithicum: lithisch materiaal

5304	Veldprospectie (1989); NK: 15 meter Middeleeuwen: aardewerk
5305	Veldprospectie (1989); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: aardewerk
5306	Veldprospectie (1989); NK: 15 meter Midden-Neolithicum: lithisch materiaal Neolithicum: lithisch materiaal Romeinse tijd: wandscherf
5310	Veldprospectie (1989); NK: 150 meter Late ijzertijd: aardewerk Volle middeleeuwen: aardewerk
5312	Veldprospectie (1989); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: aardewerk
5314	Veldprospectie (1989); NK: 150 meter Neolithicum: lithisch materiaal
5315	Veldprospectie (1989); NK: 150 meter Neolithicum: lithisch materiaal
5317	Veldprospectie (1989); NK: 150 meter Romeinse tijd: aardewerk
5320	Veldprospectie (1989); NK: 15 meter Mesolithicum: lithisch materiaal Neolithicum: lithisch materiaal
5325	Veldprospectie (1989); NK: 15 meter Midden - neolithicum: lithisch materiaal Romeinse tijd: aardewerk Volle middeleeuwen: aardewerk
5331	Veldprospectie (1989); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: aardewerk
5334	Veldprospectie (1989); NK: 15 meter Midden - neolithicum: lithisch materiaal

5338	Veldprospectie (1989); NK: 150 meter Neolithicum: lithisch materiaal Midden-Romeinse tijd: aardewerk Volle middeleeuwen: aardewerk
5340	Veldprospectie (1989); NK: 150 meter Romeinse tijd: aardewerk Volle middeleeuwen: aardewerk
5342	Veldprospectie (1989); NK: 150 meter Neolithicum: lithisch materiaal Midden-Romeinse tijd: aardewerk Volle middeleeuwen: aardewerk
5346	Veldprospectie (1989); NK: 150 meter Volle middeleeuwen: aardewerk
5350	Veldprospectie (1989); NK: 15 meter Midden-neolithicum: lithisch materiaal
5353	Veldprospectie; NK: 150 meter Neolithicum: lithisch materiaal Volle middeleeuwen: aardewerk
5354	Veldprospectie (1989); NK: 15 meter Neolithicum: lithisch materiaal
5356	Veldprospectie (1989); NK: 15 meter Midden-neolithicum: lithisch materiaal
5363	Veldprospectie (1989); NK: 15 meter Neolithicum: lithisch materiaal
5366	Veldprospectie (1989); NK: 15 meter Neolithicum: lithisch materiaal
5368	Veldprospectie (1989); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: aardewerk
5371	Veldprospectie (1989); NK: 15 meter Neolithicum: lithisch materiaal

	Late ijzertijd: aardewerk Midden-Romeinse tijd: aardewerk - bouw materiaal Volle middeleeuwen: aardewerk
5376	Veldprospectie (1990); NK: 15 meter Romeinse tijd: aardewerk
5394	Veldprospectie (1989); NK: 15 meter Late middeleeuwen: gebouw plattegrond

Toevalsvondst

2003	Toevalsvondst; NK: 15 meter Nieuwe tijd: munten
------	--

Metaaldetectie

2311	Metaaldetectie; NK: 150 meter Volle middeleeuwen: munten
209916	Metaaldetectie (2015); NK: 15 meter Romeinse tijd: Romeins gewichtje in vorm van eikel

Toevalsvondst

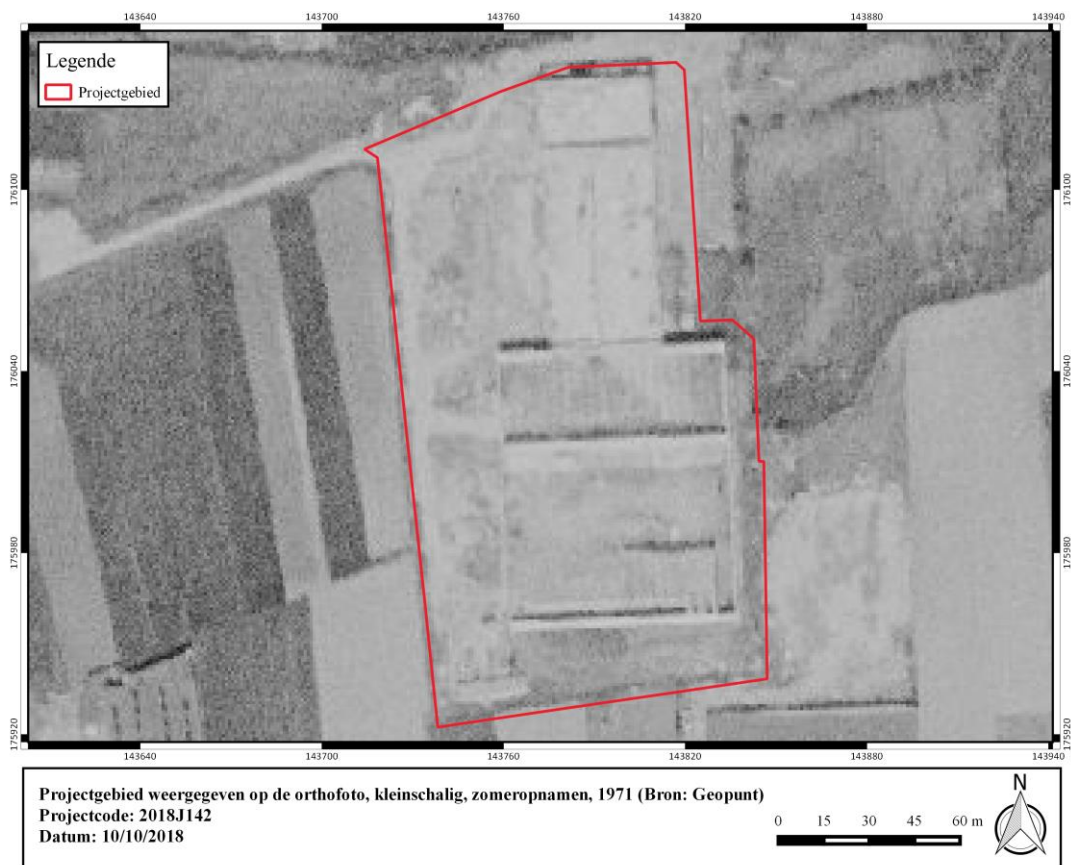
3125	Toevalsvondst, indicator cartografie; NK: 15 meter Volle middeleeuwen: motte Late middeleeuwen: aardewerk - bouw materiaal
------	--

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft een beperkte evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia. Het huidige industrieel gebouw is immers reeds waar te nemen op de Ministeriekaart (zie 1.4.2.2).

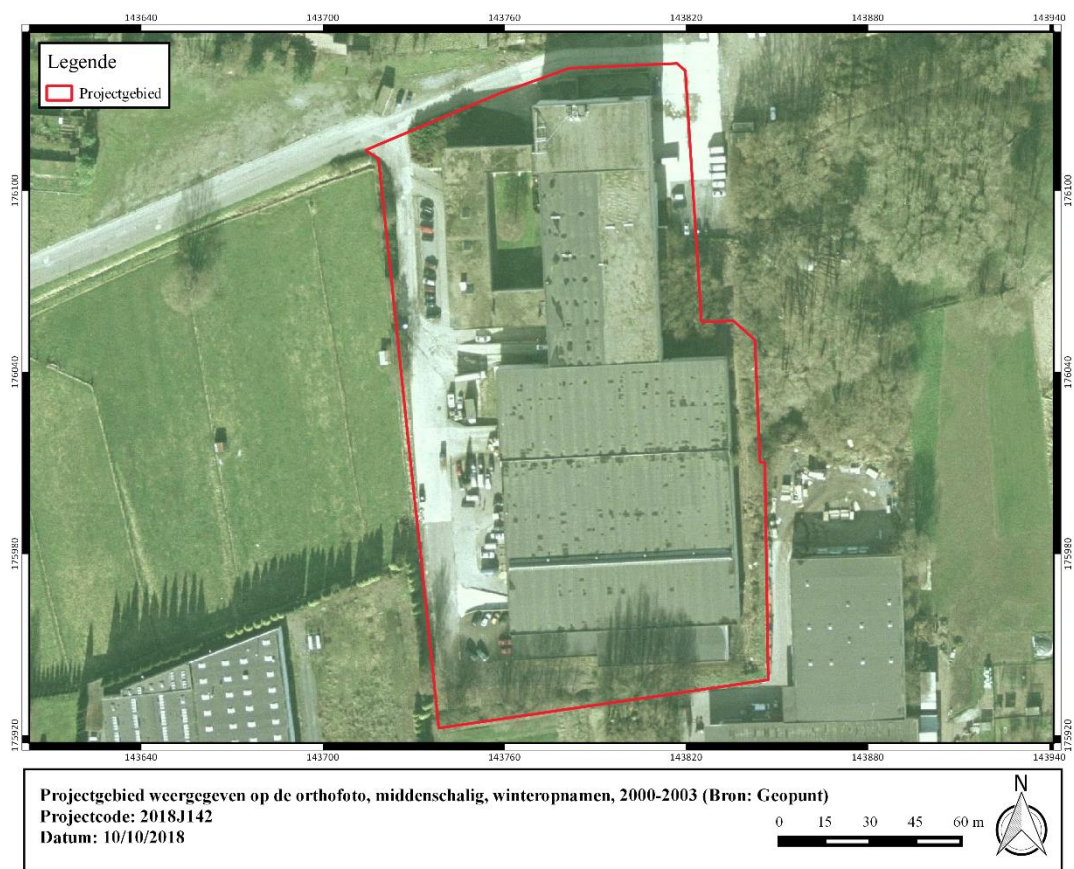
De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 2,23 hectare. Op heden is 1,06 hectare van het terrein bebouwd, bijkomend is ca. 0,77 hectare verhard. Het overige deel van het terrein is in gebruik als groenzone met verspreide vegetatie.

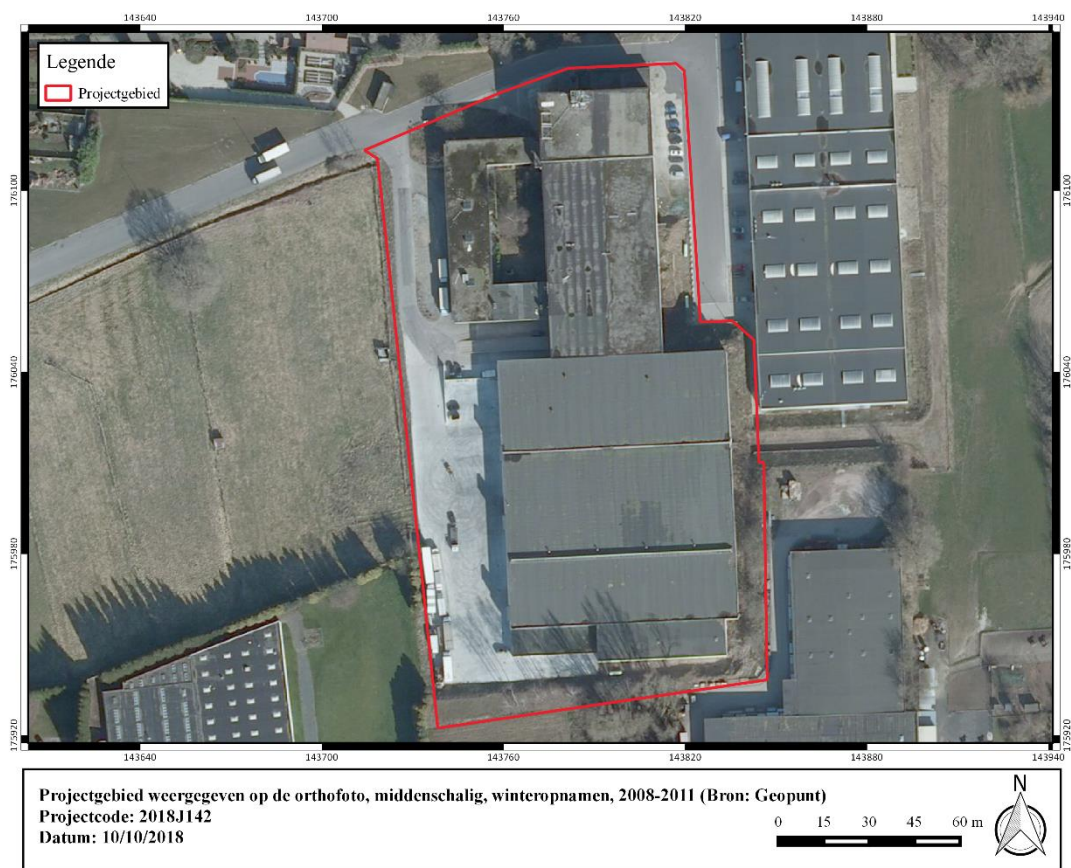
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

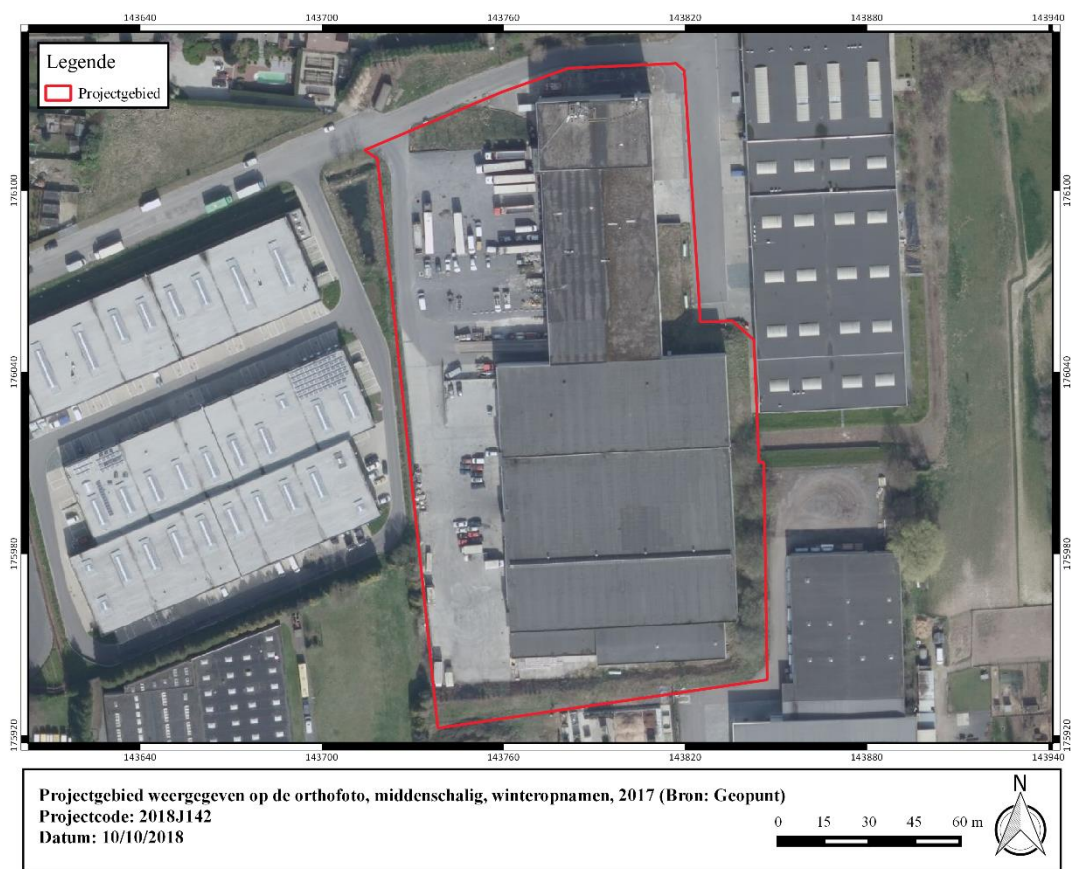
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 28: Projectgebied weergegeven op orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een nieuwbouwproject aan de Poverstraat te Asse. Het terrein is ca. 2,23ha groot en is quasi integraal bebouwd en verhard. Deze infrastructuur wordt in het kader van de geplande ontwikkeling gedeeltelijk gesloopt. De gecombineerde oppervlakte van de geplande werken bedraagt 6345m².

Asse is gelegen in de leemstreek op de noordelijke grens van het Brabantse plateau. De gemeente bestaat uit verschillende heuvelruggen die worden doorsneden door meerdere beekvalleien. Het plangebied zelf ligt op een noordelijke flank van een heuvelrug en grenst in het noorden aan de Kleine Landbeek. Op het DHMV is duidelijk te zien dat het terrein afhelt van zuid naar noord. Tevens kan op het lokale hoogtemodel opgemerkt worden dat het zuidelijk deel van het plangebied is afgegraven of genivelleerd. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen. Het sediment bestaat uit leem. De bodemkaart geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied een colluviale bodem weer. In het uiterste zuiden, tegen de Kleine Landbeek, is een hydromorfe bodem aangegeven. Deze ligging op een helling vlakbij een waterloop moet een aanzienlijke aantrekkingskracht gehad hebben op gemeenschappen jager-verzamelaars in de omgeving. Gelet de ongekende impact van de aanwezige bebouwing op het bodemarchief en de mogelijke aanwezigheid van colluvium is een landschappelijk bodemonderzoek in functie van verstoring en bewaringscondities noodzakelijk.

Cartografische bronnen wijzen op een ruraal karakter van het plangebied en de omgeving vanaf de 18^e eeuw. De Ferrariskaart geeft aan dat het grootste deel van het plangebied in gebruik is als akker, hetgeen afspoeling en/of accumulatie in hand gewerkt zal hebben. In het noorden van het plangebied, aan de Kleine Landbeek, is duidelijk een serie nattere weidegronden afgebeeld. In de ruime omgeving zijn verschillende hoeves en prille bewoningskernen weergegeven. Kaartmateriaal uit de 19^e eeuw geeft een quasi ongewijzigd beeld weer. Wel wordt in de zuidelijke helft van het plangebied een noordwest-zuidoost georiënteerde wegel weergegeven. Op de kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw is een situatie die vergelijkbaar is met de huidige weergegeven. De orthofotosequentie geeft een zo goed als ongewijzigd beeld weer binnen de contouren van het plangebied de voorbije decennia. De omliggende percelen worden doorheen de jaren stelselmatig bebouwd.

Op het plangebied of belendende percelen zijn geen archeologische waarden gekend. Ongeveer 400m ten westen van het plangebied (CAI 150781) werden resten van de 'Ecksteinkazerne' aangesneden bij een proefsleuvenonderzoek in 2009. Dit was een basis opgericht begin de jaren '20 van de vorige eeuw waar ballons en zeppelins werden onderhouden. Relevantier voor het plangebied is een vlakdekkend onderzoek uitgevoerd in 2009 een halve kilometer ten noorden. Hierbij werden resten van bewoning en ontginning onderzocht uit de romeinse periode (CAI 20125). Overige gekende waarden in de ruime omgeving, weergegeven op het kaartblad van de CAI, betreffen enerzijds cartografische indicatoren van laatmiddeleeuwse/vroegmoderne structuren en anderzijds een grote hoeveelheid vondstmateriaal gerecupereerd bij veldprospecties op het grondgebied van Asse. Hierbij werd materiaal gerecupereerd uit het mesolithicum, neolithicum, metaaltijden, romeinse periode en middeleeuwen. Waardoor uitgegaan kan worden van menselijke aanwezigheid in de ruime omgeving sinds het mesolithicum. Hetgeen de vermoedens op basis van de landschappelijke situatie bevestigt. Verder noordwaarts in het centrum van Asse werden ter hoogte van de wijk 'Kalkoven' resten van een romeinse vicus onderzocht.

Concreet is er op basis van de landschappelijke situatie een trefkans inzake archeologisch erfgoed ter hoogte van het plangebied. De verwachting bestaat uit zowel sporenarcheologie als

vondstenarcheologie. Het bureauonderzoek heeft geen argumenten aangeleverd waardoor aangenomen kan worden dat het plangebied vrij is van archeologische resten.

In eerste instantie dient een landschappelijk bodemonderzoek de bodemopbouw bewaringscondities m.b.t. archeologisch erfgoed te evalueren. Mogelijk is het oorspronkelijk bodemprofiel dermate goed bewaard onder eventueel aanwezig colluvium dat de bewaringsomstandigheden m.b.t. artefactensites gunstig zijn. Anderzijds is evenzeer mogelijk dat het terrein dermate is afgegraven of verstoord dat verder archeologisch onderzoek niet langer zinvol kan zijn.

Indien de bewaringscondities m.b.t. artefactensites gunstig blijken is een archeologische boorcampagne aangewezen, eventueel aangevuld met proefputjes in functie van steentijdsites. Indien uit de waarnemingen van het landschappelijk bodemonderzoek blijkt dat de bewaringscondities m.b.t. sporenarcheologie gunstig zijn is vervolgens een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Inventaris Onroerend Erfgoed

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

